

Літературні премії

УДК 311.21

Тоцька О. Л.

ХТО ТИ, НОБЕЛІВСЬКИЙ ЛАУРЕАТЕ З ЛІТЕРАТУРИ 2008?

У статті автор проводить статистичний аналіз лауреатів Нобелівської премії з літератури, прогнозує їх на 2008 рік. Актуальність написання статті полягає у тому, що загального огляду всіх нобелівських лауреатів в галузі літератури, а також їхнього прогнозування в українській періодиці не було.

Totska O. L. Who are you, a Nobel laureate from literature 2008? In the article an author conducts the statistical analysis of Nobel laureates from literature, forecasts them on 2008. Actuality of writing of the article consists in because general review of all of Nobel laureates in industry of literature, and also their prognostication was not in the Ukrainian periodicals.

Однією з найпрестижніших премій у галузі літератури є Нобелівська. Її вручення започатковане у далекому 1901 році. З того часу цю нагороду отримали 104 особи, з яких 93 чоловіки та 11 жінок. Дев'яносто шість разів нагороджувався один літератор, чотири рази – два одночасно. У 1914, 1918, 1935 та 1940-1943 роках премія не присуджувалась, що вочевидь пов'язано з воєнними діями.

З аналізу останніх досліджень випливає, що лауреатам Нобелівської премії з літератури присвячено багато наукових праць. Але їхнього статистичного дослідження і, в тому числі, прогнозування за багатьма параметрами в українській періодиці до цього часу не було.

Метою статті є передбачення нобелівського лауреата з літератури у 2008 році. Відповідно до сформульованої мети були поставлені та розв'язані наступні завдання:

- 1) побудована аналітична таблиця переможців, у якій для кожного лауреата відображено рік нагородження, стать, ім'я та прізвище, країна, дати життя, вік на час нагородження;
- 2) сформована таблиця для прогнозування, у якій подано ди-

намічні ряди з чотирма параметрами (кількість, стать, частина світу, вік).

Отже, розпочнемо дослідження з узагальнення інформації про всіх лауреатів Нобелівської премії у галузі літератури. Для цього побудуємо табл. 1. Слід зазначити, що у ній прізвища та імена переможців зазначені так, як вони подаються на офіційній сторінці Нобелівської фундації в Інтернеті (www.nobelprize.org).

З таблиці видно, що найбільший урожай нобелівських літераторів збрала Європа – 78 (у тому числі Франція – 14, Об'єднане Королівство – 11, Німеччина – 7, Швеція – 7, Італія – 6, Іспанія – 5, Польща – 4, Норвегія – 3, Данія – 3, Ірландія – 3, СРСР – 3, Швейцарія – 2, Греція – 2, Бельгія – 1, Фінляндія – 1, Ісландія – 1, Югославія – 1, Чехословаччина – 1, Португалія – 1, Угорщина – 1, Австрія – 1). Далі йдуть Америка – 17 (США – 11, Чилі – 2, Гватемала – 1, Колумбія – 1, Мексика – 1, Сент-Лусія – 1), Азія – 5 (Японія – 2, Індія – 1, Ізраїль – 1, Туреччина – 1), Африка – 4 (Південна Африка – 2, Нігерія – 1, Єгипет – 1), Австралія і Океанія – 1 (Австралія – 1). Загальна кількість виходить 105, оскільки Чеслав Мілош вважається і польським, і американським письменником.

За віком на момент нагородження лауреати розташувались таким чином: 41-50 років – 10;

51-60 років – 32;

61-70 років – 28;

71-80 років – 31;

81-90 років – 3 особи.

Причому, наймолодшим у віці 42 років став Редьярд Кіплінг, найстаршою – 88-річна Доріс Лессінг.

На основі побудованої таблиці спрогнозуємо на 2008 рік такі чотири параметри:

– кількість літераторів, які отримають нагороду;

– їхню стать;

– частину світу;

– вік.

Для цього проведемо попередню класифікацію інформації з табл. 1:

1) присвоїмо одному лауреату код 1, двом – 2. Результати відображено в стовпці “кількість” табл. 2;

2) присвоїмо особам чоловічої статі код 1, жіночої – 2. Якщо в якийсь рік було два лауреати-чоловіки, то код дорівнюватиме 1; якщо ж один чоловік, одна жінка – 2, бо представниць прекрасної статі серед лауреатів набагато менше. Результати відображено в стовпці “стать” табл. 2;

3) присвоїмо Європі код 1, Америці – 2, Азії – 3, Африці – 4, Австралії і Океанії – 5. Якщо в певний рік було два лауреати-європейці, то будемо вказувати код 1; якщо ж один представник Азії, один Європи – код 3, оскільки представників Азії серед лауреатів дуже мало. Результати відобразимо в стовпці “частина світу” табл. 2;

4) присвоїмо літераторам віком від 41 до 50 років код 1; від 51 до 60 – 2; від 61 до 70 – 3; від 71 до 80 – 4; від 81 до 90 – 5. Якщо в якийсь рік було два лауреати, то вирахуємо їх середній вік, заокруглимо до цілого, і вже йому присвоїмо певний код. Результати відобразимо в стовпці “вік” табл. 2.

Далі побудуємо лінійну модель прогнозу $y_t = a_0 + a_1 t$ (де a_0, a_1 – невідомі коефіцієнти моделі прогнозу, t – час) для кожного параметра. Щоб знайти a_0, a_1 будемо використовувати метод найменших квадратів, тобто розглядати функцію $Q = \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y}_i)^2 \rightarrow \min$, яка має таку економічну інтерпретацію: сума квадратів відхилень фактичних рівнів часового ряду y_i від відповідних нормативних значень \bar{y}_i , обчислених за формулою $\bar{y}_i = a_0 + a_1 t_i$, повинна прямувати до мінімуму.

У результаті проведених розрахунків отримаємо, що в 2008 році нобелівським лауреатом в галузі літератури стане одна особа – чоловік, представник Америки, віком 61-70 років. Звірити прогноз з дійсністю зможемо восени цього року, коли будуть оголошені імена переможців.

Отже, Нобелівську модель, диплом та премію вручає 10 грудня (в день смерті Альфреда Нобеля) у Стокгольмі шведський король Карл XVI Густав. Сподіватимемось, що колись цю престижну нагороду з рук короля отримає і наш український літератор чи літераторка.

Нобелівські лауреати з літератури

Рік наго- родження	Стать	Лауреат	Країна	Дати життя		Вік на час на- городження
				5	6	
1	2	3	4	5	6	7
1901	ч	Sully Prudhomme (pen-name of René François Armand Prudhomme)	France	1839	1907	62
1902	ч	Christian Matthias Theodor Mommsen	Germany	1817	1903	85
1903	ч	Bjørnstjerne Martinus Bjørnson	Norway	1832	1910	71
1904	ч	Frédéric Mistral	France	1830	1914	74
	ч	José Echegaray y Eizaguirre	Spain	1832	1916	72
1905	ч	Henryk Sienkiewicz	Poland	1846	1916	59
1906	ч	Giosuè Carducci	Italy	1835	1907	71
1907	ч	Rudyard Kipling	United Kingdom	1865	1936	42
1908	ч	Rudolf Christoph Eucken	Germany	1846	1926	62
1909	ж	Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf	Sweden	1858	1940	51
1910	ч	Paul Johann Ludwig Heyse	Germany	1830	1914	80
1911	ч	Count Maurice (Mooris) Polidore Marie Bernhard Maeterlinck	Belgium	1862	1949	49
1912	ч	Gerhart Johann Robert Hauptmann	Germany	1862	1946	50
1913	ч	Rabindranath Tagore	India	1861	1941	52
1914	ч	Romain Rolland	France	1866	1944	49
1916	ч	Carl Gustaf Verner von Heidenstam	Sweden	1859	1940	57
1917	ч	Karl Adolph Ojellerup	Denmark	1857	1919	60
	ч	Henrik Pontoppidan	Denmark	1857	1943	60
1919	ч	Carl Friedrich Georg Spitteler	Switzerland	1845	1924	74
1920	ч	Knut Pedersen Hamsun	Norway	1859	1952	61
1921	ч	Anatole France (pen-name of Jacques Anatole Thibault)	France	1844	1924	77
1922	ч	Jacinto Benavente	Spain	1866	1954	56
1923	ч	William Butler Yeats	Ireland	1865	1939	58
1924	ч	Wladyslaw Stanislaw Reymont (pen-name of Rejment)	Poland	1867	1925	57
1925	ч	George Bernard Shaw	United Kingdom	1856	1950	69
1926	ж	Grazia Deledda (pen-name of Grazia Madesani, née Deledda)	Italy	1871	1936	55
1927	ч	Henri Bergson	France	1859	1941	68
1928	ж	Sigrid Undset	Norway	1882	1949	46
1929	ч	Thomas Mann	Germany	1875	1955	54
1930	ч	Sinclair Lewis	USA	1885	1951	45
1931	ч	Erik Axel Karlfeldt	Sweden	1864	1931	67
1932	ч	John Galsworthy	United Kingdom	1867	1933	65
1933	ч	Ivan Alekseyevich Bunin	stateless domicile in France	1870	1953	63
1934	ч	Luigi Pirandello	Italy	1867	1936	67
1936	ч	Eugene Gladstone O'Neill	USA	1888	1953	48
1937	ч	Roger Martin du Gard	France	1881	1958	56
1938	ж	Pearl Buck (pen-name of Pearl Walsh, née Sydenstricker)	USA	1892	1973	46

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
			Finland	1888	1964	51
1939	ч	Frans Eemil Sillanpää				
1940						
1941						
1942						
1943						
1944	ч	Johannes Vilhelm Jensen	Denmark	1873	1950	71
1945	ж	Gabriela Mistral (pen-name of Lucila Godoy y Alcayaga)	Chile	1889	1957	56
1946	ч	Hermann Hease	Switzerland	1877	1962	69
1947	ч	André Paul Guillaume Gide	France	1869	1951	78
1948	ч	Thomas Stearns Eliot	United Kingdom	1888	1965	60
1949	ч	William Faulkner	USA	1897	1962	52
1950	ч	Earl (Bertrand Arthur William) Russell	United Kingdom	1872	1970	78
1951	ч	Pär Fabian Lagerkvist	Sweden	1891	1974	60
1952	ч	François Mauriac	France	1885	1970	67
1953	ч	Sir Winston Leonard Spencer Churchill	United Kingdom	1874	1965	79
1954	ч	Ernest Miller Hemingway	USA	1899	1961	55
1955	ч	Halldór Kiljan Laxness	Iceland	1902	1998	53
1956	ч	Juan Ramón Jiménez	Spain	1881	1958	75
1957	ч	Albert Camus	France	1913	1960	44
1958	ч	Boris Leonidovich Pasternak	USSR	1890	1960	68
1959	ч	Salvatore Quasimodo	Italy	1901	1968	58
1960	ч	Saint-John Perse (pen-name of Alexis Léger)	France	1887	1975	73
1961	ч	Ivo Andrić	Yugoslavia	1892	1975	69
1962	ч	John Steinbeck	USA	1902	1968	60
1963	ч	Giorgos Seferis (pen-name of Giorgos Seferiadis)	Greece	1900	1971	63
1964	ч	Jean-Paul Sartre	France	1905	1980	59
1965	ч	Mikhail Aleksandrovich Sholokhov	USSR	1905	1984	60
1966	ч	Shmuel Yosef Agnon	Israel	1888	1970	78
1966	ж	Nelly Sachs	Sweden	1891	1970	75
1967	ч	Miguel Angel Asturias	Guatemala	1899	1974	68
1968	ч	Yasunari Kawabata	Japan	1899	1972	69
1969	ч	Samuel Beckett	Ireland	1906	1989	63
1970	ч	Aleksandr Isayevich Solzhenitsyn	USSR	1918		52
1971	ч	Pablo Neruda (pen-name of Neftalí Ricardo Reyes Basoalto)	Chile	1904	1973	67
1972	ч	Heinrich Böll	Federal Republic of Germany	1917	1985	55
1973	ч	Patrick White	Australia	1912	1990	61
1974	ч	Eyvind Johnson	Sweden	1900	1976	74
1974	ч	Harry Martinson	Sweden	1904	1978	70
1975	ч	Eugenio Montale	Italy	1896	1981	79
1976	ч	Saul Bellow	USA	1915	2005	61
1977	ч	Vicente Aleixandre	Spain	1898	1984	79
1978	ч	Isaac Bashevis Singer	USA	1904	1991	74
1979	ч	Odysseus Elytis (pen-name of Odysseus Alepoudhelis)	Greece	1911	1996	68
1980	ч	Czesław Miłosz	Poland and USA	1911	2004	69
1981	ч	Elias Canetti	United Kingdom	1905	1994	76
1982	ч	Gabriel García Márquez	Colombia	1928		54
1983	ч	William Golding	United Kingdom	1911	1993	72
1984	ч	Jaroslav Seifert	Czechoslovakia	1901	1986	83
1985	ч	Claude Simon	France	1913	2005	72

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
1986	ч	Wole Soyinka	Nigeria	1934		52
1987	ч	Joseph Brodsky	USA	1940	1996	47
1988	ч	Naguib Mahfouz	Egypt	1911	2006	77
1989	ч	Camilo José Cela	Spain	1916	2002	73
1990	ч	Octavio Paz	Mexico	1914	1998	76
1991	ж	Nadine Gordimer	South Africa	1923		68
1992	ч	Derek Walcott	Saint Lucia	1930		62
1993	ж	Toni Morrison	USA	1931		62
1994	ч	Kenzaburo Oe	Japan	1935		59
1995	ч	Seamus Heaney	Ireland	1939		56
1996	ж	Wisława Szymborska	Poland	1923		73
1997	ч	Eario Fo	Italy	1926		71
1998	ч	José Saramago	Portugal	1922		76
1999	ч	Günter Grass	Federal Republic of Germany	1927		72
2000	ч	Gao Xingjian	France	1940		60
2001	ч	Sri Vidiadhar Surajprasad Naipaul	United Kingdom	1932		60
2002	ч	Imre Kertész	Hungary	1929		73
2003	ч	John M. Coetzee	South Africa	1940		63
2004	ж	Elfriede Jelinek	Austria	1946		58
2005	ч	Harold Pinter	United Kingdom	1930		75
2006	ч	Orhan Pamuk	Turkey	1952		54
2007	ж	Doris Lessing	United Kingdom	1919		88

Таблицю підготовлено автором на основі http://nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates

Таблиця 2

Часові ряди параметрів з присвоєними кодами

№ з/п	Рік	Кількість	Стать	Частина світу	Вік	№ з/п	Рік	Кількість	Стать	Частина світу	Вік	№ з/п	Рік	Кількість	Стать	Частина світу	Вік
1	1901	1	1	1	3	35	1938	1	2	2	1	69	1976	1	1	2	3
2	1902	1	1	1	5	36	1939	1	1	1	2	70	1977	1	1	1	4
3	1903	1	1	1	4	37	1944	1	1	1	4	71	1978	1	1	2	4
4	1904	2	1	1	4	38	1945	1	2	2	2	72	1979	1	1	1	3
5	1905	1	1	1	2	39	1946	1	1	1	3	73	1980	1	2	2	3
6	1906	1	1	1	4	40	1947	1	1	1	4	74	1981	1	1	1	1
7	1907	1	1	1	1	41	1948	1	1	1	2	75	1982	1	1	2	2
8	1908	1	1	1	3	42	1949	1	1	2	2	76	1983	1	1	1	4
9	1909	1	2	1	2	43	1950	1	1	1	4	77	1984	1	1	1	5
10	1910	1	1	1	4	44	1951	1	1	1	2	78	1985	1	1	1	4
11	1911	1	1	1	1	45	1952	1	1	1	3	79	1986	1	1	4	2
12	1912	1	1	1	1	46	1953	1	1	1	4	80	1987	1	1	2	1
13	1913	1	1	3	2	47	1954	1	1	2	2	81	1988	1	1	1	4
14	1915	1	1	1	1	48	1955	1	1	1	2	82	1989	1	1	1	4
15	1916	1	1	1	2	49	1956	1	1	1	4	83	1990	1	1	2	1
16	1917	2	1	1	2	50	1957	1	1	1	1	84	1991	1	2	4	5
17	1919	1	1	1	4	51	1958	1	1	1	3	85	1992	1	1	2	4
18	1920	1	1	1	3	52	1959	1	1	1	2	86	1993	1	2	2	4
19	1921	1	1	1	4	53	1960	1	1	1	4	87	1994	1	1	3	2
20	1922	1	1	1	2	54	1961	1	1	1	3	88	1995	1	1	1	2
21	1923	1	1	1	2	55	1962	1	1	2	2	89	1996	1	2	1	3
22	1924	1	1	1	2	56	1963	1	1	1	3	90	1997	1	1	1	4
23	1925	1	1	1	3	57	1964	1	1	1	2	91	1998	1	1	1	4
24	1926	1	2	1	2	58	1965	1	1	1	2	92	1999	1	1	1	4
25	1927	1	1	1	3	59	1966	2	2	3	4	93	2000	1	1	1	2
26	1928	1	2	1	1	60	1967	1	1	2	3	94	2001	1	1	1	3
27	1929	1	1	1	2	61	1968	1	1	3	3	95	2002	1	1	1	4
28	1930	1	1	2	1	62	1969	1	1	1	3	96	2003	1	1	1	3
29	1931	1	1	1	3	63	1970	1	1	1	2	97	2004	1	2	1	2
30	1932	1	1	1	3	64	1971	1	1	2	3	98	2005	1	1	1	4
31	1933	1	1	1	3	65	1972	1	1	1	2	99	2006	1	1	1	2
32	1934	1	1	1	3	66	1973	1	1	3	3	100	2007	1	2	1	5
33	1936	1	1	3	1	67	1974	2	1	1	4	продовження					
34	1937	1	1	1	2	68	1975	1	1	1	4	101	2008	1	1	2	3